

”Här vet man inte vad andra tjänar”

En snårskog av uppehållstillstånd och restriktioner försvinner när Schweiz närmar sig EU. Men mentala skillnader kvarstår. Arbetslivet i Schweiz kan bli chockartad för nordbor, särskilt för kvinnor.

För Jaana Sirkiä, 29 år och uppvuxen i Göteborg med finska föräldrar, är Schweiz inte drömlandet. Efter fyra år i Zürich lockar snarare tanken att fortsätta karriären i Finland. Hon är anställd som client manager på Finnair i Zürich och ansvarar för affärsresande. I tjänsten träffar Jaana inköpare och andra i beslutsfattande positioner, det vill säga mest män, i företagsvärlden i Schweiz.

– Klart jag visste om vad kvinnor har för ställning i Schweiz, men det var ändå som att gå in i en vägg, berättar hon trött.

Hon förväntade att hon skulle bli betraktad som representant från Finnair och bli professionellt bemött.

– Men jag anses inte vara pålitlig eftersom jag är kvinna, ung och dessutom utlänning. Det känns som om de tvivlar på det man säger och inte tar en på allvar. Man måste jobba hårt för att vinna förtroende och hålla sin linje för att bli respekterad, berättar hon.

Deniz Mavi är 32 år, född i Turkiet och uppvuxen i Stockholm. Efter finansiella studier vid Stockholms universitet kompletterade hon med systemutveckling. Svensk arbetsmarknad hann hon knappt utforska förrän hon fick erbjudande om anställning på investmentbanken UBS Warburg i Zürich. Hon flyttade ner våren 1999.

– Det var ett lätt val eftersom pojkvännen bodde i Schweiz och lönen var den dubbla, berättar Deniz leende.

I dag jobbar hon som software configuration manager på den 600–700 personer stora teknikavdelningen. Bakom fikonspråket döljer sig, ungefär, att hon tar emot källkoder från programmerarna och levererar färdiga program till testsystem.

I det halvöppna kontorslandskapet med halshöga avskärmare där Deniz jobbar sitter 50 personer, varav två är kvinnor. Förutom den manliga dominansen är det utmärkande att många har utländsk bakgrund. Det här är topparbetskraft som knappast berörs av Schweiz begränsningar av utländsk arbetskraft. Högkvalificerade specialister från utlandet får anställas om företagen inte hittar den de söker inom landet.

Det gäller att inte glömma bort denna oumbärlighet vid löneförhandlingar. Lönesättningen är mycket individuell men det är svårt att veta vilken lön man ska begära. Medan svenskar talar ganska öppet om sin lön är det annorlunda i Schweiz.

– Här vet man inte vad andra tjänar. Den största hemligheten man bär, det är ens lön, säger Deniz.

Jaanas råd till den som ska arbeta i Schweiz är ändå att kolla lönenivåer så gott det går.

– Ibland försöker de plussa på lite grann om de känner till din tidigare svenska lön, men det är alltid för lite, säger hon.

Grovt kan man räkna med minst 35 procent mer i bruttogrundlön för motsvarande yrke inom många branscher. Och i Schweiz går det 13 månadslöner på ett år.

– Människor i Sverige skulle nog svimma om de visste hur mycket pengar man kan tjäna i Schweiz, säger Katarina, som har en hög position inom bankvärlden i Schweiz.

Katarina heter egentligen något annat men bankpolicyn i Schweiz gör att hon inte vill figurera med namn och bild. Hon har bott och jobbat i Schweiz i över tio år och tycker att man som svensk är accepterad i det schweiziska arbetslivet även om pensionsskandalerna med Barnevik och Lindahl i ABB har frestat på bilden. "Raff-Schweden" är ett nytt begrepp för svenskar som roffar åt sig. En annan bild, som kanske stämmer mest inom hierarkiska branscher som den traditionsenliga bankvärlden, är att schweizare är mer konfliktskygga än svenskar.

– Här får man passa sig så att man inte upplevs som buffel som svensk, säger Katarina.

Hon har själv fått betala för sin frispråkighet och sina raka puckar, som ju dessutom anses som okvinnligt beteende. Även om hon i dag har en bra position hade hon kunnat ha en ännu högre, menar hon. Men en ung man med mindre erfarenhet blev befordrad före henne.

Under sin första lunch med sin chef på banken fick dessutom Katarina ett råd inför sin fortsatta karriär. Rådet handlade dock inte om företaget, dess organisation, kunder eller anställda. Inte heller om Katarinas chefskap eller kompetens. I stället sa den manlige chefen:

– Du borde le lite mer.

Såväl Deniz som Katarina och Jaana vittnar om fler arbetstimmar i Schweiz än i Sverige. Obligatorisk arbetsvecka är visserligen 40 timmar, men det existerar inga halvdagar inför helger och semestern är kortare. Det bidrar till att det är svårare att förena såväl jobb och familj som jobb och fritid. Systemet gör också att mammorna behövs hemma mycket mer än i Sverige. Det finns ingen barnomsorg att tala om, en dagmamma kostar halva lönen och de dagisplatser som finns är dyra och ofta bara halvtid. Dessutom finns ingen skolbispisning och barnen äter hemma mitt på dagen.

– Det tittas snett på och snackas skit om kvinnor som fortsätter jobba när de fått barn, säger Katarina.

Mannen har det förstås inte heller lätt. Han är Försörjaren som ska skapa förutsättningar för Familjen Perfekt.

– Två bilar ska det vara, helst en BMW och en jeep, semester varje år, snygg våning och snygg fru, säger Katarina.

– Männen har så många plikter, stackarna. Kvinnorna ska bara slappna av hemma och sköta barn, säger Deniz med en glimt i ögat.

Text: Jeanette Neij

Artikeln får inte publiceras eller kopieras, vare sig helt eller delvis, utan författarens tillstånd.